

ΘΕΜΑ: Επεξεργασία νομοσχεδίου για τις πολιτικές δημοσκοπήσεις

1. Με το συνημμένο σημείωμα εκτίθενται οι βασικές επιλογές για την επεξεργασία σχεδίου νόμου σχετικά με τις πολιτικές δημοσκοπήσεις. Η ανάληψη σχετικής νομοθετικής πρωτοβουλίας κρίνεται αναγκαία ενόψει της συγκεκριμένης κατάστασης που επικρατεί ως προς την αντικειμενικότητα και την αξιοπιστία των δημοσκοπήσεων που βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Αξίζει να σημειωθεί ότι τον Οκτώβριο του 1996 η Νέα Δημοκρατία είχε καταθέσει σχετική πρόταση νόμου.

2. Την πρωτοβουλία για την επεξεργασία νομοσχεδίου πρέπει να αναλάβει το Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ. Στο ειδικότερο θέμα των δημοσκοπήσεων που συνδέονται με τις εκλογές πρέπει βέβαια να συνεργασθεί με το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Αθήνα, 13 Νοεμβρίου 1997

ΘΕΜΑ : Νομοθετικό πλαίσιο για τις πολιτικές δημοσκοπήσεις

1. Οι πολιτικές δημοσκοπήσεις είναι φαινόμενο με ζωή μόλις μίας δεκαετίας στη χώρα μας. Στην εποχή της κυριαρχίας της κοινωνίας της πληροφορίας και της ανάπτυξης των ΜΜΕ η εξάπλωση της επιρροής τους συντελείται με ραγδαίους ρυθμούς. Οι δημοσκοπήσεις διαδραματίζουν εκ των πραγμάτων σημαντικό ρόλο στη λειτουργία των θεσμών είτε υπό τη μορφή έρευνας “πρόθεσης ψήφου” είτε υπό τη μορφή έρευνας για τη δημοτικότητα πολιτικών κομμάτων, προσώπων, κυβερνητικών επιλογών κ.λπ.

2. Η επιρροή των πολιτικών δημοσκοπήσεων συνοδεύεται όμως και από πολλούς κινδύνους: έναν γενικό, αλλοίωσης των δημοκρατικών διαδικασιών από την επιβολή ενός προτύπου “αγοραίας” δημοκρατίας και έναν ειδικότερο, και πιο απτό, κίνδυνο παρεκτροπής της λειτουργίας τους από την απλή καταγραφή στην χειραγώγηση των όρων διαμόρφωσης των πολιτικών προτιμήσεων και της γνώμης των πολιτών.

3. Η πραγματικότητα αυτή, η οποία συχνά θέτει σε αμφισβήτηση την αξιοπιστία των δημοσκοπήσεων, ιδίως σε πολιτικά και κοινωνικά κρίσιμες στιγμές (π.χ. εκλογές), αναδεικνύει την ανάγκη θέσπισης ειδικής νομοθεσίας κατά το παράδειγμα πολλών ευρωπαϊκών χωρών (ιδίως της Γαλλίας, της Βρετανίας και της Ιταλίας).

4. Οι βασικότερες επιλογές μίας ανάλογης νομοθετικής πρωτοβουλίας θα μπορούσαν να είναι οι εξής:

α) Η διασφάλιση της *διαφάνειας* ως προς την ταυτότητα όσων εμπλέκονται στην αγορά των πολιτικών δημοσκοπήσεων, ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος της “διαπλοκής συμφερόντων”. Ως πρόσφορες μέθοδοι για την επίτευξη του σκοπού αυτού προβάλλουν ιδίως: i) η υποχρεωτική ονομαστικοποίηση των μετοχών των εταιρειών δημοσκοπήσεων, ii) η πρόβλεψη μητρώου καταχώρησης των οικονομικών τους στοιχείων, και iii) η υποχρεωτική υποβολή στοιχείων σχετικών με την ταυτότητα των στελεχών των διοικήσεων των εταιρειών.

β) Η καθιέρωση ορισμένων ασυμβίβαστων (όπως π.χ. η απαγόρευση συμμετοχής πολιτικού κόμματος, βουλευτών κ.λπ. στο κεφάλαιο των εταιρειών) - που δεν θα

επεκτείνεται βέβαια στη δυνατότητα “εσωτερικής” διενέργειας πολιτικών δημοσκοπήσεων, αλλά θα αφορά μόνον τη δυνατότητα δημοσιοποίησής τους - εξυπηρετεί επίσης τον σκοπό της διαφάνειας.

γ) Η διασφάλιση της *ποιότητας* και *αντικειμενικότητας* των ερευνών. Κρίσιμο στοιχείο είναι εδώ η τήρηση του διεθνώς αποδεκτού κώδικα δεοντολογίας για τις δημοσκοπήσεις (ESOMAR). Η υιοθέτηση βασικών διατάξεών του θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά κατά τη διαδικασία ελέγχου των εταιρειών. Την ποιότητα των δημοσκοπήσεων μπορεί επίσης να διασφαλίσει η νομοθετική πρόβλεψη απασχόλησης ορισμένου ελάχιστου εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού, κατά το πρότυπο της ρύθμισης των εταιρειών έρευνας της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς.

δ) Η διασφάλιση της *καλής χρήσης* των ερευνών. Ενπροκειμένω θα μπορούσαν να υιοθετηθούν μέτρα όπως: i) η υποχρεωτική γνωστοποίηση της ταυτότητας της έρευνας (εταιρεία, τόπος, χρόνος, μέθοδος, δείγμα κ.λπ.) με ταυτόχρονη πρόβλεψη κυρώσεων για την προβολή παραπλανητικών στοιχείων, ii) η υποχρέωση σαφούς διαχωρισμού αφενός των σχολίων και αφετέρου των εκτιμήσεων του χρήστη της έρευνας από το περιεχόμενο και τα συμπεράσματά της, και iii) η οριοθέτηση του χρόνου δημοσιοποίησης (ή και διενέργειας) της έρευνας (π.χ. απαγόρευση δημοσιοποίησης ή και διενέργειας λίγες ημέρες πριν από τις εκλογές).

ε) Η διασφάλιση του *ελέγχου* στην περιοχή των πολιτικών δημοσκοπήσεων. Πρόκειται για κρίσιμο αντικείμενο μίας ενδεχόμενης νομοθετικής ρύθμισης. Επειδή τα ζητήματα είναι ευαίσθητα και άπτονται των ατομικών ελευθεριών (ελευθεροτυπία, οικονομική ελευθερία), θα ήταν δυνατή η ίδρυση μιας αρχής, κατά το γαλλικό πρότυπο (Commission de Sondages), με διευρυμένες ελεγκτικές και κυρωτικές αρμοδιότητες. Εάν η λύση αυτή κριθεί, όπως φαίνεται να είναι, πολυτελής για τη χώρα μας, τη σχετική αποστολή θα μπορούσε να αναλάβει είτε το ΕΣΡ είτε η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Σημειώνεται ότι η ενλόγω αρχή θα ελέγχει τη λειτουργία των εταιρειών δημοσκοπήσεων και όχι των ΜΜΕ που προβάλλουν τα προϊόντα τους. Τα τελευταία (αλλά μόνον τα ηλεκτρονικά και όχι ο Τύπος) θα εξακολουθούν να ελέγχονται και ως προς αυτό το θέμα από το ΕΣΡ.

5. Σημειώνεται, τέλος, ότι η νομοθεσία για την οποία γίνεται λόγος θα αφορά μόνον τις πολιτικές και όχι τις εμπορικές ή κοινωνικές δημοσκοπήσεις, αφού εκεί το ζήτημα δεν φαίνεται να παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα.

Αθήνα, 13 Νοεμβρίου 1997

dis.B/O1T/Gallop.doc/5.11.97/p.1-3/rp,md (B8)